

Nr 60

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till förvärv av aktierna i Törefors aktiebolag, m. m.; given Stockholms slott den 21 januari 1955.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sam. B. Norup

Propositionens huvudsakliga innehåll

Såsom ett led i strävandena att trygga sysselsättningen i Töre kommun, Norrbottens län, föreslås att medel skall anvisas för Aktiebolaget Statens skogsindustriers förvärv av aktierna i Törefors aktiebolag. För detta ändamål äskas å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55 å kapitalbudgeten ett investeringsanslag av 850 000 kronor under Statens affärsverksfonder: Domänverket: Rörelsekapital till domänverket. Vidare hemställas om riksdagens medgivande till statens skogsindustriers förvärv av aktierna i Aktiebolaget Åry manufakturverk.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 januari 1955.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om anslag till förvärv av aktierna i Törefors aktiebolag, m. m. och anför därvid.

Inledning

Den 30 april 1953 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, att tillkalla högst sex sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning rörande erforderliga åtgärder för lösandet av de samsättningsproblem, som väntades uppstå i Töre kommun. Med stöd av detta bemyndigande tillkallades den 6 maj 1953 såsom sakkunniga landshövdingen Folke Thunborg, tillika ordförande, försäljningschefen hos domänstyrelsen Thore Oskar Arosenius, ordföranden i Töre arbetslöshetsnämnd Levi Boström, ledamoten av riksdagens första kammare, bruksdisponenten Gerard de Geer, byråchefen hos arbetsmarknadsstyrelsen Bertil Johansson samt disponenten vid Aktiebolaget Statens skogsindustrier Rutger Martin-Löf.

De sakkunniga, vilka antog benämningen Töreutredningen, framlade med skrivelse den 14 november 1953 betänkande I med redogörelser för arbetsmarknadsläget inom Töre kommun och för Törefors aktiebolag samt ett förslag rörande ombildning och utvidgning av Töreverken aktiebolag (stencilerat). I en den 26 oktober 1953 överlämnad promemoria samt i skrivelse den 18 november 1953 med bilagd promemoria redogjorde utredningen vidare för de åtgärder, som den vidtagit för att söka hålla driften i gång vid Törefors aktiebolags sågverk i Töre under tiden januari—maj 1954. Med skrivelse den 22 januari 1954 överlämnade utredningen därefter betänkande II med utredning rörande elementhusfabrik samt förslag rörande utvidgning av Firma Hjalmar Nilssons träförädling, Morjärv (stencilerat).

De av utredningen i nu nämnda betänkanen, promemorior och skrivelser

framförda förslagen har efter hand föranlett beslut av Kungl. Maj:t i huvudsaklig överensstämmelse med vad utredningen förordat. Den 20 november 1953 föreskrev sålunda Kungl. Maj:t, att Lesjöfors aktiebolag på vissa villkor skulle för genomförande av viss sågning vid Törefors aktiebolag, som bolaget åtagit sig, äga att av statsmedel uppbära sammanlagt 200 000 kronor såsom ersättning för vissa av sågningen föranledda merkostnader. Beloppet anvisades att utgå från reservationsanslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. Den 10 september 1954 bemyndigade Kungl. Maj:t Norrbottens företagareförening att i enlighet med föreskrifterna i kungörelsen den 4 juni 1954 (nr 409) med vissa bestämmelser rörande statlig garanti för lån till hantverks- och småindustriföretag m. m. på statens vägnar teckna statlig garanti för ett lån å 500 000 kronor, avsett att av Firma Hjalmar Nilssons träförädling, Morjärv, på vissa villkor och mot vissa säkerheter upptagas i Skandinaviska banken aktiebolag och att användas för utbyggnad av företaget. Kungl. Maj:t föreskrev samtidigt, att företaget skulle ur reservationsanslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. äga erhålla dels ett belopp av 100 000 kronor såsom ersättning för det avbräck, som driftsstörningar under utbyggnadstiden beräknades medföra, dels ock ett belopp, motsvarande räntan intill den 1 juli 1956 å det lån, som nyssnämnda lånegaranti avsåg, vilket belopp dock icke fick överstiga 30 000 kronor. Vidare medgav Kungl. Maj:t genom beslut samma dag, att Norrbottens företagareförening av medel, som från Fonden för lån till företagareföreningar m. fl. samt anslaget till Bidrag till företagareföreningar m. fl. ställdes till föreningens förfogande, fick till Töreverken aktiebolag efter föreningens beprövande utlämna ett tjuguarigt amorteringslån å högst 600 000 kronor att av företaget användas för uppförande av nya industribyggnader samt anskaffande av maskiner m. m. under förutsättning, att bolagets aktiekapital genom nyteckning bringades att uppgå till 100 000 kronor samt att aktiekapitalet under lånetiden icke nedsattes under detta belopp.

Med skrivelse den 9 oktober 1954 har utredningen överlämnat betänkande III med utredning rörande skogsindustriella företag och förslag om Aktiebolaget Statens skogsindustriers förvärv av Törefors aktiebolag (stencilerat). Utredningens förslag är enhälligt. I skrivelse den 4 november 1954 har utredningen därefter dels anmält, att statens skogsindustrier med tillträde den 1 november 1954 förvärvat Törefors aktiebolag på villkor, som närmare framgår av en vid skrivelsen fogad avskrift av köpekontrakt, daterat den 30 oktober 1954, dels föreslagit viss ändring av sin i betänkandet gjorda hemställan.

Över sistnämnda betänkande har, efter remiss, utlåtanden avgivits av fullmäktige i riksgäldskontoret, statskontoret, kommerskollegium, arbetsmarknadsstyrelsen och länsstyrelsen i Norrbottens län. I skrivelse den 17 december 1954 har domänstyrelsen tillstyrkt bifall till utredningens i skrivelsen den 4 november 1954 gjorda hemställan.

I betänkandet III föreslår utredningen, att Aktiebolaget Statens skogsindustrier skall förvärva samtliga aktier i Törefors aktiebolag och på detta bolags industriområde uppföra en fabrik för tillverkning av porös wallboard eller någon annan fabrik, som statens skogsindustrier kan komma att föreslå. I överensstämmelse härmed hemställer utredningen, att till rörelsekapital för domänverket för budgetåret 1955/56 skall anvisas ett investeringsanslag av 850 000 kronor, avsett att för nyssnämnda förvärv överlåtas på statens skogsindustrier. Därjämte hemställer utredningen om anvisande av statsmedel till statens skogsindustrier såsom ersättning för de merkostnader, som i förhållande till driftskostnaderna vid ett normalrationaliserat sågverk beräknas uppkomma för upprätthållandet av sågverksdriften i Törefors under vintern 1954/55.

I fråga om sistnämnda framställning torde jag få anmäla, att Kungl. Maj:t den 5 november 1954 anbefallt arbetsmarknadsstyrelsen att från reservationsanslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. på visst villkor till domänstyrelsen utbetala 100 000 kronor att av domänstyrelsen utgivas till statens skogsindustrier såsom ersättning för nyssnämnda merkostnader för upprätthållande av driften vid sågverket i Törefors under tiden december 1954—maj 1955 med i genomsnitt minst 60 man.

I sin i anslutning till betänkandet III avgivna skrivelse anför utredningen, bland annat, att arbetsmarknadsläget inom Töre kommun efter genomförandet av en utav utredningen tidigare föreslagen reindustrialisering vid Törefors samt genom den ökade sysselsättning, som kommer att följa av den på förslag av utredningen beslutade utvidgningen av Aktiebolaget Töreverken och Firma Hjalmar Nilssons träförädling i Morjärv, så avsevärt förbättrats, att det tills vidare torde få bero med ytterligare åtgärder från det allmännas sida. Utredningen anmäler därför, att den med avgivandet av betänkandet III anser sitt uppdrag vara slutfört.

I detta sammanhang torde jag få anmäla eu av *Aktiebolaget Statens skogsindustrier* i skrivelse den 16 december 1954 gjord framställning om godkännande av bolagets förvärv av aktierna i Aktiebolaget Åry manufakturverk. Enligt köpekontrakt den 21 och 27 december 1954, vilket upprättats under förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande, utgör köpeskillingen för samtliga aktier i manufakturverket 500 000 kronor. Beloppet avses skola bestriidas av statens skogsindustriers egna medel. Vad angår förvärvet anføres i huvudsak följande i skrivelsen.

Aktiebolaget Statens skogsindustrier har erhållit hembud å samtliga aktier i Aktiebolaget Åry manufakturverk med anläggningstillgångar bestående av skogs- och jordbruksfastigheter, vilka omfattar bland annat 1 327 hektar produktiv skogsmark, sågverksanläggning, snickerifabrik m. m. jämte samtliga aktier i fastighetsbolaget Valhalla. Åry bruk är en industriplats med mycket god belägenhet för skogsindustri — dock icke massafabrik — och bör kunna utnyttjas såsom sådan i utvecklingen av den sydsvenska skogsindustrien. Statens skogsindustrier har likväl ställt sig tveksam till förvärvet med hänsyn till dels den omständigheten, att dess huvudsakliga syfte är att förädla virke från statens skogar, under det att den nu bedrivna rörelsen i

Åryd och i ännu högre grad en eventuellt utvidgad rörelse huvudsakligen måste grundas på virke från enskilda skogar, dels det förhållandet, att statens skogsindustrier till följd av sina stora uppgifter på andra håll icke kan under åtskilliga år framåt disponera medel för större investeringar i manufakturverket. Då genom den nyligen publicerade utredningen om skogstillgångarna i södra Sverige visats, att skogsindustrien inom dessa områden bör ganska kraftigt utbyggas, har statens skogsindustrier emellertid ansett lämpligt att nu förvärva ifrågavarande industri, varigenom statens skogsindustrier skulle bli i tillfälle att efter måttet av sina tillgångar göra den insats i utbyggnaden av skogsindustrien i södra Sverige, som förhållandena kan komma att kräva.

Statens skogsindustrier upplyser vidare, att avsikten är att behålla industrifastigheterna vid Åryd i dess ägo, medan skogsfastigheterna enligt överenskommelse med domänstyrelsen och under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande skall säljas till domänverket till pris, som närmare kan överenskommas, varvid skogen skall likvideras med tillgängliga medel ur markfonden.

Därefter har *domänstyrelsen* i skrivelse den 23 december 1954 anmält, att styrelsen är villig att för kronans räkning inköpa de i det av statens skogsindustrier ifrågasatta förvärvet ingående skogsfastigheterna, utgörande det s. k. Attsjökomplexet, för en köpeskillning av 1 800 000 kronor, vilken styrelsen efter företagen värdering funnit vara skälig.

Jag torde härefter få övergå till en närmare redogörelse för Töreutredningens ifrågavarande betänkande, såvitt nu är i fråga, och de däröver avgivna yttrandena.

Töreutredningens betänkande

I direktiven till utredningen anfördes, bland annat, att bland de väckta förslagen till åtgärder i syfte att motverka följderna av ett definitivt drifts-stopp vid Törefors aktiebolags anläggningar, bestående av sågverk och wall-boardfabrik, borde undersökas, om icke Aktiebolaget Statens skogsindustrier skulle kunna driva ett företag inom Töre kommun. Utredningen har i förevarande betänkande närmare prövat detta uppslag, varvid den först redovisat vissa undersökningar och diskussioner i frågan samt därefter närmare kommenterat de framkomna förslagen.

Råvaruförsörjningen. Vid övervägandena angående förutsättningarna för att i Töre kommun driva ett skogsindustriellt företag, vilket skulle kunna ge sysselsättning åt någon större del av den efter ett nedläggande av driften vid Törefors aktiebolag friställda arbetskraften, har frågan om råvaruförsörjningen tillmätts en avgörande betydelse. Utredningen anför om den hitillsvarande utvecklingen i detta hänseende i huvudsak följande.

Under en lång följd av år hade Törefors sågverk sin råvaruförsörjning tryggad genom egna skogar och koncessioner på statsskogar. På 1850-talet erhöles sålunda såsom stöd ett skogsområde på cirka 22 000 hektar produk-

tiv skogsmark inom Råneå och Kalix socknar för en tid av 50 år. Från detta område, som återgick till staten år 1906, avverkades i genomsnitt 100 000 sågtimmer årligen. När Ytterstfors-Munksunds aktiebolag under 1920-talet sålde företaget till en dansk firma, behöll bolaget de Töreforsföretaget tillhöriga skogarna. Råvaruförsörjningen har därefter varit företagets mest brännande problem. Företagets råvarubehov utgör omkring 2 miljoner f^3 fl sågtimmer, varav under senare år något mer än hälften levererats av domänverket samt återstoden från enskilda skogar och allmänningsskogar. Denna timmerfångst svarar mot en produktion av 7 000 standards sågad vara. Råvaran för tillverkningen av träfiberplattor utgöres av avfall från sågverket. Wallboardfabrikens maximala kapacitet är 8 000 ton per år.

Utredningen går därefter in på frågan om den framtida råvaruförsörjningen och anför, att representanter för såväl domänstyrelsen som statens skogsindustrier vid överläggningar med utredningen framhållit, att domänverkets timmerfångst inom de avverkningsområden, som här kan komma i fråga, för närvarande icke är tillräcklig för att tillgodose ens behovet av sågtimmer för de sågverk, som statens skogsindustrier redan driver i övre Norrland. Varje ytterligare efterfrågan skulle därför icke kunna tillgodoses utan en motsvarande reduktion av leveranserna till de redan befintliga sågverken. Till bevisning av domänstyrelsens syn på frågan om råvaruförsörjningen för sågverksindustrien i Norrbotten återger utredningen vissa delar av ett remissyttrande av domänstyrelsen den 3 februari 1951 över en ansökan av Töre kommun om åtgärder för Töreforsbolagets fortsatta bestånd m. m. Den i yttrandet förda virkespolitiska diskussionen ledde domänstyrelsen närmast till slutsatsen, att skogsindustrien i Törefors icke borde rekonstrueras. Med hänsyn härtill och till de mycket betydande belopp, vilka en upprustning av Töreforsindustrien skulle draga, uttalade domänstyrelsen i nämnda yttrande som sin mening, att denna industri icke borde övertagas av staten.

Till utredningen har i juni 1953 av domänverket överlämnats två alternativa beräkningar av tillgången på timmer i domänverkets egna skogar i Norrbottens län. Av beräkningarna framgår, att den på domänverkets skogar disponibla timmerkvantiteten ej är tillräcklig för att upprätthålla en hundra procentig drift vid statens egna skogsindustriella verk. Domänverket har i anslutning till beräkningarna anført i huvudsak följande.

I detta sammanhang måste beaktas, att timret till statens skogsindustriers verk under åren 1947—1952, på vilken tidsperiod utbytesprocenten av timmer grundar sig, uttagits från $4\frac{1}{2}$ " i topp för tall och 5" för gran. Volymen $4\frac{1}{2}$ "— $5\frac{1}{2}$ " furu och 5"— $5\frac{1}{2}$ " gran utgör cirka 18 procent av timmerfångstens hela volym. Vidare tillföres statens skogsindustrier numera allt fanérvirke, beräknat till 8 procent av timmervolymen över 8", såsom timmer. Redan fr. o. m. instundande säsong begär statens skogsindustrier, att timmerdimensionen skall höjas till 5" för furu och 6" för gran, beroende på övermättnad av de klenare dimensionerna. I allmänna marknaden torde den vanligaste gränsen mellan timmer och massaved ligga vid 6". Svårigheter föreligger för närvarande att avsätta framför allt sulfatveden i Norrbotten. Köparna av detta sortiment fordrar som regel, att de, för att de överhuvudtaget skall köpa sulfatved, även får övertaga viss volym timmer. Det må även framhållas, att Sveriges sågverksägares riksförbunds medlemmar förklarar

sig inse det berättigade i kravet på att de vid timmerleverans även skall mot- taga vissa kvantiteter massaved, ehuru de givetvis i sin huvudrörelse icke har någon direkt användning av sådan.

Utredningen har även överlagt med representanter för Norrbottens läns skogsägareförening, varvid dessa förklarat, att det från föreningens sida föreligger ett visst intresse för delägarskap i en rekonstruerad industri i Törefors. De trodde emellertid icke, att det skulle vara möjligt att intressera medlemmarna för en aktieteckning av större betydelse. Någon garanti för kontinuerliga timmerleveranser ansåg sig föreningens representanter icke kunna ställa.

Utredningar om en upprustning av anläggningarna vid Törefors. Utredningen anför, att den redan på ett tidigt stadium av sitt arbete inlett förhandlingar med statens skogsindustrier för att få uttrönt detta företags möjligheter att vid Törefors eller på annan plats inom Töre kommun driva ett skogsindustriellt företag. Utgångspunkten för överläggningarna var en utredning, som företagets verkställande direktör Knut O. Norlin på uppdrag av chefen för socialdepartementet verkställde år 1949 och som avsåg förutsättningarna att på längre sikt uppehålla driften vid Törefors aktiebolag. Innehållet i utredningen sammanfattas i betänkandet på följande sätt.

Norlin beräknade, att en upprustning av sågverket och bostadsbeståndet samt anläggandet av en ny wallboardfabrik i stället för den befintliga, vilken utdömdes såsom varande alltför omodern, skulle kosta 8 900 000 kronor, räknat i 1949 års priser. Därutöver skulle i driftskapital behövas omkring 2 000 000 kronor, vartill skulle komma det belopp, till vilket aktierna i Törefors aktiebolag efter förhandlingar kunde förvärvas av dåvarande ägaren. Produktionen vid en sålunda upprustad industri beräknades kunna ge selsättning året runt åt i medeltal vid sågen 115 man och i wallboardfabriken 80 man eller tillhopa 195 man.

På utredningens begäran har domänstyrelsen uppräknat de i Norlins undersökning beräknade kostnaderna till kostnadsnivån vid årsskiftet 1952/53 och i övrigt aktualiserat undersökningen med hänsyn till den fortgående tekniska utvecklingen på det skogsindustriella området. De nya beräkningarna, vilka avser byggnader och maskiner men icke vissa lagrings-, motagnings-, transport- och utlastningsanordningar samt ej heller friskvatten- och avloppsledningar, utvisar en kostnad av 14 628 250 kronor, varav för sågverket vid en årskapacitet av 6 500 standards 3 990 000 kronor, för wallboardfabriken vid en årskapacitet av 13 500 ton 7 668 250 kronor, för bostäder m. m. 1 470 000 kronor och för ångpanneanläggning 1 500 000 kronor.

Utredningar om en fristående wallboardfabrik. Utredningen refererar till en början under denna rubrik de förhandlingar, som förts med styrelsen för statens skogsindustrier om olika industrialalternativ i Töre kommun, samt vissa utredningar, som därvid utförts av statens skogsindustrier. Därefter övergår utredningen till att i anslutning till en av statens skogsindustrier under medverkan av bland andra disponenten vid Piteåverken, John Elias-

son, utförd kostnadskalkyl behandla frågan om en fristående wallboardindustri i Töre kommun.

I fråga om de allmänna förutsättningarna för en dylik industri bygger utredningens framställning på ett protokoll från statens skogsindustriers styrelsesammanträde den 13 september 1954, av vilket framgår, bland annat, att styrelsen ansett en produktion av wallboard i Törefors vara vansklig med hänsyn till såväl det geografiska läget och de ovissa avsättningsmöjligheterna som svårigheterna i Norrbottens kustland att erhålla arbetskraft, som är intresserad av arbete vid skogsindustrien året runt. Enligt protokollet beslöt styrelsen emellertid göra följande uttalande.

De bedömningar, som under det gångna året gjorts inom bolaget synes styrelsen utvisa, att det måste betecknas som ett vanskligt ekonomiskt företag att nu uppbygga en ny industriell stordrift i Töre. Därest läget i Töre av statsmakterna nu bedömes vara sådant, att anläggning av en statlig skogsindustri utgör ett nödvändigt led i en tillfredsställande lösning av Törebýgdens sysselsättningsfrågor, anser styrelsen, att statens skogsindustrier bör ställa sig till förfogande för att söka lösningen av frågorna efter denna linje.

I en till protokollet fogad promemoria anförde verkställande direktören, Knut O. Norlin, vissa uppgifter till belysning av svårigheterna i fråga om råvaruförsörjningen vid en fristående wallboardindustri samt av de relativt höga transportkostnaderna från Töre till konsumtionscentra respektive linjebåtshamn.

Beträffande marknadsläget och prisutvecklingen för wallboard lämnar utredningen en redogörelse, av vilken bland annat framgår, att den svenska wallboardindustrin efter en nedgång år 1952 numera torde arbeta med full kapacitet. Av produktionen av hård wallboard exporteras något mer än hälften, medan i fråga om porös wallboard exporten utgör icke fullt 45 procent av produktionen. Vidare omnämnes, att de inhemska priserna på porös board för närvarande är betydligt högre än exportpriserna, ett förhållande som dock icke väntas bestå på längre sikt. I en mera allmänt håller karakteristik har direktören Knut O. Norlin bedömt marknadsläget på följande sätt.

Enligt nu tillgängliga uppgifter ökade Sveriges export under tiden januari—maj 1954 med ej mindre än cirka 70 procent i jämförelse med samma period år 1953. Procentuellt i förhållande till fabrikenas kapacitet var denna ökning större för porös än för hård board.

Förklaringen till denna väsentliga förbättring i avsättningen för den porösa boarden torde ligga i det förhållandet att, medan å ena sidan världskonsumtionen av porös board visserligen ökat långsammare än av den hårda boarden, å andra sidan några nya fabriker för porös kvalitet knappast tillkommit under de senaste 15 åren. Däremot har samtidigt nya produktionsenheter för hård board vuxit fram världen runt. Någon risk för att denna stora produktionsökning av hård board ej kommer att finna avsättning, torde ej förefinnas, men den större världsproduktionen och därmed även den allt hårdare konkurrensen kommer att ställa allt större krav på fabrikenas konkurrensförmåga i fråga om produktions- och transportkostnader liksom i kvalitetshänseende. Av den inträdda anmärkningsvärt stora förbättringen på exportmarknaden för porös board, som väntas komma att ytterligare

accentueras, då den viktiga engelska marknaden friställes även för porös board i och med den pågående avvecklingen av de stora statliga beredskapslagren av dylik board, torde man kunna draga den slutsatsen att utrymme nu bör finnas för en produktionsökning av t. ex. 10 000 årston porös board. En dylik fabriksenhet bör givetvis så planeras, att den senare, om de ekonomiska och lokala betingelserna då skulle visa sig förefinnas, kan utan större olägenhet utökas. Den senaste tidens forskningsarbete pekar även mot ökade möjligheter för porös board, dels därigenom att man genom att få fram en kvalitet flammhärdig porös board torde kunna komma förbi den stora brandrisk, som hittills varit en stor olägenhet, dels därigenom att man även beträffande porös board torde kunna uppnå en viss färgning av fiber-materialet på samma sätt som i fråga om hård board.

Kostnaderna för anläggning av en wallboardfabrik i Töre kommun har beräknats enligt följande fyra alternativ, vilka skiljer sig i fråga om dels årskapacitet och kvalitet (hård eller porös board), dels förläggningssort. Härvid har förutsatts, att Törefors aktiebolags tillgångar kan förvärvas till ett av statens skogsindustrier förutsatt pris samt att de gamla anläggningarna kommer att ha ett nyttovärde som delar av en ny industri. Detta värde blir givetvis störst, om den nya fabriken förlägges till Törefors. I tablån återges även driftsresultaten vid de olika alternativen, beräknade med utgångspunkt från, bland annat, nettomedelspriser vid fabrik under tiden januari—juni 1954, försäljningens nuvarande genomsnittliga fördelning på export- och hemmamarknad samt fraktkostnaderna från Töre.

Alternativ I a

Anläggning för 25 000 årston hård board förlagd till Törefors

AB:s industriområde

Total anläggningskostnad	15 000 000
Årligt driftsunderskott inklusive kapitalkostnader	2 617 600

Alternativ I b

Anläggning för 25 000 årston hård board förlagd till industriområde vid Töre djuphamn

Total anläggningskostnad	16 335 000
Årligt driftsunderskott inklusive kapitalkostnader	2 720 400

Alternativ II a

Anläggning för 10 000 årston porös board förlagd till Törefors

AB:s industriområde

Total anläggningskostnad	5 992 000
Årligt driftsunderskott inklusive kapitalkostnader	266 090

Alternativ II b

Anläggning för 10 000 årston porös board förlagd till industriområde vid Töre djuphamn

Total anläggningskostnad	9 935 000
Årligt driftsunderskott inklusive kapitalkostnader	664 670

Utredningen anser, som närmare framgår av de följande kommentarerna, att det alternativ, som bör övervägas, är en fabrik för tillverkning av 10 000

ton porös wallboard per år, förlagd till Törefors aktiebolags industriområde (alt. II a). Vid de förut återgivna förutsättningarna skulle en dylik fabrik ge ett totalt försäljningsvärde för produkter av 3 838 000 kronor för år, vilket skulle innebära ett överskott av 535 000 kronor utöver de direkta tillverkningskostnaderna. Efter avdrag för kapitalkostnaderna skulle driften uppvisa ett årligt underskott av cirka 266 000 kronor.

Beträffande effekten på sysselsättningen av ett förverkligande av något av alternativen anför utredningen, att en fabrik för tillverkning av 25 000 ton hård board för år (alt. I a och b) skulle ge arbete åt 155 man, medan en anläggning för tillverkning av 10 000 ton porös board årligen (alt. II a och b) skulle sysselsätta 80 man. I båda fallen har förutsatts s. k. kontinuerlig drift.

Utredningen erinrar därefter om den förut återgivna principiella inställning till ett förvärv av Törefors aktiebolag, som styrelsen för statens skogsindustrier intagit, samt återger styrelsens förslag i fråga om tillvägagångssättet, vilket förslag är av följande innehåll.

1. Kungl. Maj:t och riksdagen skall anvisa statsmedel för bolagets inköp av aktierna i Törefors aktiebolag i huvudsaklig överensstämmelse med ett föreliggande erbjudande den 18 augusti 1954.

2. Sedan så skett och Törefors aktiebolag inlemmats i statens skogsindustrier som ett helägt dotterbolag, är styrelsen beredd att hålla Törefors sågverk i temporär drift under sex månader, lämpligen december 1954—maj 1955, under förutsättning att bolaget av statsmedel kompenseras för merkostnaden för denna tillfälliga försågning med 100 000 kronor. Med motsvarande bidrag är styrelsen även beredd att svara för en liknande temporär sågning den närmast därefter följande vintern, för den händelse arbetsförsörjningen då så skulle kräva.

3. Sedan statens skogsindustrier övertagit anläggningarna i Törefors och ytterligare någon tid förflutit, torde bättre möjligheter föreligga för statens skogsindustrier att bedöma förutsättningarna för industriell drift av skilda slag. Statens skogsindustrier avser att utnyttja dessa möjligheter för fortsatt planering.

4. Enär statens skogsindustrier varken bör eller kan påtaga sig alla ekonomiska risker, som uppbyggandet av en skogsindustri i Törefors innebär, förutsätter förslaget enligt punkt 1 att, då frågan om industrialanläggning i Törefors kan bli aktuell, statsmakterna skall vara villiga att anslå de medel, som kan erfordras för anläggnings- och rörelsekapital samt för att ekonomiskt stödja rörelsen genom skälig ränte- och amorteringsfrihet för kapitalet.

5. Då igångsättande av tillfällig sågning under vintern 1954/55 erfordrar en rad tidskrävande åtgärder, bör preliminärt besked om det i dessa punkter framlagda förslaget lämnas före den 15 oktober 1954.

Enligt inhämtade uppgifter utgör taxeringsvärdet å den Törefors aktiebolag tillhöriga egendomen 1 442 900 kronor, därav markvärde 62 000 kronor och byggnadsvärde inklusive fasta maskiner 1 380 900 kronor. Brandförsäkringsvärdet utgör för byggnader 2 600 000 kronor samt för maskiner och inventarier 2 450 000 kronor.

Utredningens yttrande. Utredningen gör i senare delen av sitt betänkande vissa kommentarer till de verkställda utredningarna och framförda försla-

gen. Den framhåller därvid först, att det i och för sig är ganska naturligt, om den av driftsnedläggelsen vid Törefors hotade kommunen hoppats, att det skulle vara möjligt att med statsmakternas ekonomiska medverkan rekonstruera det sedan många år krishärjade skogsindustriella företaget och åt bygdens folk bevara de arbetstillfällena, som ett modernt, konkurrenskraftigt företag av samma struktur skulle kunna erbjuda. Det har legat nära till hands att visa på vilken pånyttfödelse inom denna sektor av Norrbottens näringsliv, som statens skogsindustrier åstadkommit på Seskarö, i Båtskärsnäs, vid Karlsborgs bruk och i Piteå.

I diskussionen om råvaruförsörjningen anför utredningen i huvudsak följande.

När statsmakterna på sin tid beslutade att uppdraga åt domänstyrelsen och sedermera åt statens skogsindustrier att övertaga, tekniskt rusta upp, ekonomiskt sanera och på affärsmässig basis driva vissa av de i Norrbottens län då existerande sågverken, som i annan regi visat sig ha mycket stora svårigheter att bemästra, inleddes utan tvivel en ny epok i länets industriella historia. Även då rådde emellertid delade meningar om huruvida råvarubasen var tillräcklig för en skogsindustriell företagsamhet av den omfattning, som planerades. Det har visat sig, att de prognoser rörande råvaruförsörjningen, som då förelåg och som av vissa sakkunniga ansågs— tillsammans med andra motiv — tala emot ett statligt engagemang i den norrbottniska skogsindustrien, var överdrivet pessimistiska. Även om en del av timmerfångsten fått hämtas i Finland, har de skogliga resurserna visat sig tillräckligt stora för att medge en utbyggnad och differentiering av de statsägda företagens produktion i en omfattning och på ett sätt, som gått väsentligt utöver de ursprungliga beräkningarna. Härtill har givetvis den skogsindustriella teknikens nya landvinningar bidragit i hög grad. Även de nu föreliggande råvaruprognoserna kan givetvis ha en viss osäkerhetsmarginal och kan möjligen i framtiden erfarenhetsmässigt korrigeras uppåt. Att skogsvården bör intensifieras för att på längre sikt öka råvarubasen och därigenom skapa bättre betingelser för en skogsindustriell expansion anser utredningen vara nödvändigt med hänsyn till behovet av att i framtiden öka sysselsättningsfrekvensen inom såväl det egentliga skogsbruket som inom dess industrisektor.

I fråga om *sysselsättningen* konstaterar utredningen, bland annat, att de två företag inom Töre kommun, som redan nu med statens stöd betydligt utvidgar sin produktion, efter pågående utbyggnad kommer att öka antalet anställda med ett hundratal man. Kvar står emellertid frågan om varaktig sysselsättning åt den arbetskraft, som friställts genom att driften i stort sett upphört vid Törefors aktiebolag och som under nuvarande förhållanden icke kan beredas varaktigt arbete inom kommunen eller i angränsande områden. Skulle denna försämring av sysselsättningsmöjligheterna bli permanent, skulle det enligt utredningen uppstå ytterst kännbara följdverkningar såväl för befolkningen i Töre som för kommunen. Med hänsyn härtill har utredningen ingående övervägt de alternativa förslag, som i det föregående refererats, och därvid funnit, att förutsättningar bör finnas att i Töre driva en skogsindustriell rörelse i någon form. Utredningen har därför ansett sig böra föreslå, att statens skogsindustrier förvärvar Törefors aktiebolag. En-

ligt utredningen bör statens skogsindustrier, såsom förut nämnts, på bolagets industriområde anlägga en fabrik för tillverkning av 10 000 ton porös wallboard för år eller någon annan fabrik med samma sysselsättningseffekt, som den föreslagna wallboardfabriken skulle ge. Utredningen anför härom i huvudsak följande.

Av de nu föreliggande kalkylerna att döma synes en produktion av porös board vara att föredraga, ehuru driftskalkylen tyder på att en sådan produktion i nuvarande marknadsläge icke skulle kunna förränta hela det investerade kapitalet. Den allmänna marknadsprognosen för denna produkt synes dock vara förhållandevis gynnsam. Även om detta förslag, därest det definitivt kan komma att aktualiseras av statens skogsindustrier, skulle komma att grunda sig på en kalkyl, som förutsätter ett statligt engångsanslag för en viss omedelbar avskrivning av det investerade kapitalet, anser utredningen, att det är motiverat av det extraordinära läget i Töre. En mer eller mindre »permanent» sysselsättning i allmänna arbeten eller i form av andra åtgärder måste nämligen draga betydligt större kostnader för statsverket och kommunen än en avskrivning av någon del av det kapital, som kan komma i fråga i detta fall. I detta sammanhang framhåller utredningen även, att en industri i denna bygd, som kan använda klenvirke som råvara, ur skogsvårdssynpunkt måste tillmätas en viss betydelse.

Styrelsen för statens skogsindustrier har framhållit, att detta bolag icke är berett att omedelbart efter ett eventuellt förvärv av Törefors aktiebolag anlägga en industri i Töre, utan har ansett, att denna fråga bör ytterligare utredas och slutgiltigt aktualiseras först sedan ytterligare någon tid förflutit. I avvaktan härpå har emellertid styrelsen förklarat sig villig att under tiden december 1954—maj 1955 och eventuellt under en motsvarande period 1955—1956 driva sågverket vid Törefors under förutsättning, att statens skogsindustrier gottgöres med 100 000 kronor för merkostnaderna för en vintersågning vid Törefors i förhållande till ett normalrationaliserat sågverk.

Statens skogsindustrier bör självfallet ha skälig tid på sig att slutgiltigt planera en nyanläggning och även i övrigt närmare överväga, hur reindustrialiseringen lämpligen bör genomföras. Utredningen anser det dock böra framhållas, att det ur olika synpunkter vore önskvärt, att den fabrik, som styrelsen för statens skogsindustrier finner böra komma till stånd, kunde börja byggas under senare delen av år 1955. I den händelse styrelsens fortsatta utredning skulle visa, att produktionsprogrammet med fördel skulle kunna utformas på annat sätt än som framgår av dess nu föreliggande förslag, bör givetvis företaget icke vara bundet av det nu aktuella förslaget. Utredningen utgår emellertid ifrån att sysselsättningseffekten vid det företag, som kan komma till stånd, icke får bli mindre än den som beräknats för den wallboardfabrik, utredningen förordat, och icke för liten i förhållande till kapitalinsatsen.

I fråga om *finansieringen* av statens skogsindustriers förvärv utav aktierna i Törefors aktiebolag föreslår utredningen att i form av rörelsekapital till domänverket skall anvisas ett investeringsanslag, avsett att överlätas på statens skogsindustrier. Vad gäller finansieringen av reindustrialiseringen i Törefors bör det enligt utredningen ankomma på styrelsen för statens skogsindustrier att, när dess definitiva förslag föreligger, direkt hos Kungl. Maj:t aktualisera frågan om statsmakternas eventuella medverkan i form av lån eller andra åtgärder.

Yttrandena

Töreutredningens förslag i betänkande III och hemställan i den i anslutning därtill av utredningen avgivna skrivelsen den 4 november 1954 har tillstyrkts eller lämnats utan väsentlig erinran av alla remissmyndigheter utom fullmäktige i riksgäldskontoret. Av innehållet i de avgivna yttrandena torde här få återges följande.

Fullmäktige i riksgäldskontoret är för sin del icke benägna att nu biträda utredningens förslag, såvitt avser medelsanvisning till förvärv av Törefors aktiebolag, enär — enligt uttalanden som gjorts av domänstyrelsen och styrelsen för statens skogsindustrier — några utsikter att förränta en investering av det slag, som utredningen föreslagit, icke för närvarande kan anses föreligga. Fullmäktige anser, att med ett definitivt ställningstagande till denna fråga bör anstå i avvaktan på en mera fullständig utredning rörande en eventuell reindustrialisering vid Törefors. Kostnaderna för förvärvet av aktierna i Törefors aktiebolag bör enligt fullmäktiges mening tills vidare bestridas av de rörelsemedel, som står till statens skogsindustriers förfogande. Fullmäktige anför till stöd för sin uppfattning i huvudsak följande.

Utredningens förslag om anvisning av 850 000 kronor för förvärv av aktierna i Törefors aktiebolag innebär i och för sig icke något större engagemang för staten och skulle ur den synpunkten kunnat accepteras, under förutsättning att därmed vunnes en varaktig förbättring av sysselsättningsförhållandena inom Töre kommun. Så är ju emellertid ingalunda förhållandet. Såsom framgår av utredningen, skulle härför erfordras uppbyggandet av en modern skogsindustri på grundval av bolagets nuvarande anläggningar, vilket i sin tur skulle komma att kräva kapitalinsatser från statens sida av en helt annan storleksordning än som nu ifrågasättes. Styrelsen för statens skogsindustrier framhåller sålunda, att ett statsförvärv av Törefors aktiebolag förutsätter, att statsmakterna skall vara villiga att anslå de medel, som kan erfordras för anläggnings- och rörelsekapital för uppbyggandet av en skogsindustri i Törefors samt för att ekonomiskt stödja rörelsen genom skälig ränte- och amorteringsfrihet. Ett beslut om statsförvärv av Törefors aktiebolag skulle alltså, visserligen icke formellt men i realiteten, för framtiden binda statsmakterna för ytterligare kapitalinvesteringar och finansiera stödåtgärder av en omfattning, som den föreliggande utredningen knappast ger tillräcklig möjlighet att närmare bedöma.

Statskontoret anser, att i det läge, vari ärendet befinner sig, ämbetsverket allenast har att uppmärksamma de budgettekniska frågor, som sammanhänger med statens skogsindustriers aktieförvärv, och anför härom följande.

Ämbetsverket vill till en början erinra om att statens skogsindustriers aktiekapital nyligen fördubblats, i samband varmed domänverkets rörliga kredit hos riksgäldskontoret utökats. Kapitalförsörjningen för bolaget, som bland annat sker via domänfonden, borde därför normalt sett icke behöva påkalla särskilda åtgärder i anledning av berörda aktieförvärv. Då de av bolaget för detta ändamål disponerade medlen icke synes kunna förräntas, skulle det ekonomiska utfallet av bolagets rörelse försämrats med ett belopp motsvarande räntekostnaden. Enär förvärvet av Törefors-anläggningen icke

betingats av bolagets behov av nya fabriksområden, måste ett sådant resultat te sig mindre tillfredsställande för bolaget. Emellertid skall med hänsyn till aktuella sysselsättningssynpunkter viss temporär verksamhet bedrivas vid anläggningen i avvaktan på närmare utredning genom bolagets försorg rörande den framtida dispositionen av anläggningen. Under sådana omständigheter torde måhända kunna övervägas, om icke förenämnda räntekostnader tills vidare bör anses utgöra en sådan merkostnad för bolaget, som bör gottgöras från anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. I så fall synes frågan om anvisande av investeringsanslag behöva upptagas först sedan bolagets fortsatta undersökningar lett till resultat och klarhet vunnits om storleken av de medel, som erfordras för Törefors-anläggningens modernisering. I sådant läge finnes bättre möjligheter att överblicka, om och i vilken utsträckning kapitalförsörjningen för bolaget lämpligen bör ske genom ökning av aktiekapitalet eller genom tillskott av medel i annan ordning. Skulle emellertid svårigheter nu föreligga för bolagets kapitalförsörjning vid sidan om eller via domänfonden, läser erinran icke kunna riktas mot ett bifall till framställningen om omedelbart anvisande av medel i erforderlig utsträckning.

Kommerskollegium har med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter ej något att erinra mot bifall till vad utredningen föreslagit i fråga om medelsanvisningen till bestridande av kostnaderna för förvärvet av aktierna i Törefors aktiebolag.

Arbetsmarknadsstyrelsen framhåller, att det ur arbetsmarknadssynpunkt är synnerligen angeläget, att ytterligare sysselsättningsbefrämjande åtgärder utöver de av Kungl. Maj:t redan vidtagna företages i Töre kommun. Styrelsen erinrar om att den i tidigare remissvar tillstyrkt Töreutredningens förslag i betänkandena I och II, samt tillstyrker utredningens nu förevarande förslag om statens skogsindustriers förvärv av aktierna i Törefors aktiebolag. I fråga om arbetsmarknadsläget i Töre kommun anför styrelsen i huvudsak följande.

Såsom framgår av betänkande III har såväl länsarbetsnämnden som arbetsförmedlingen i Töre gjort stora ansträngningar för att omplacera de arbetslösa. Sedan den 1 juni 1954 har verksamheten vid arbetsförmedlingen i Töre föreståtts av en heltidsanställd tjänsteman, varigenom ökade förutsättningar skapats för att alla tillgängliga arbetstillfällen blir tillvaratagna. Även om ytterligare en del av de arbetslösa kan beredas sysselsättning på annan ort, måste man räkna med ett icke ringa kvarstående överskott av arbetskraft. Enligt en räkning av antalet hos arbetsförmedlingen anmälda arbetslösa, som företogs den 13 december 1954, uppgick antalet arbetslösa i Töre till 176. Av dessa var 60 sågverksarbetare och 17 wallboardfabriksarbetare. I beredskapsarbeten och andra allmänna arbeten sysselsattes 101 man, varav 47 sågverksarbetare och 9 wallboardfabriksarbetare. Arbetslöshetens omfattning och sysselsättningen vid arbetsföretag igångsatta i arbetslöshetsbekämpande syfte under de båda senaste åren framgår av följande tabell. I antalet arbetslösa ingår de i egentliga beredskapsarbeten sysselsatta.

	Antal arbetslösa		Antal sysselsatta vid beredningsarbeten och allmänna arbeten	
	1953	1954	1953	1954
Januari	218	196	174	117
Februari	113	113	207	167
Mars	85	119	191	152
April	72	104	221	176
Maj	34	193	126	165
Juni	18	112	44	111
Juli	16	147	51	34
Augusti	20	128	12	25
September	33	172	24	53
Oktober	62	117	25	69
November	123	122	48	41
December	112	176	108	101

Såsom framgår av tabellen förvärrades situationen betydligt under år 1954. Det genomsnittliga antalet arbetslösa var sålunda 142 under år 1954 mot 76 under år 1953. Den ökade arbetslösheten beror huvudsakligen på sysselsättningssvårigheterna för sågverks- och wallboardfabriksarbetarna. Det är ytterst angeläget att kunna ersätta de arbeten, som bedrivits i arbetslöshetsbekämpande syfte, med arbetstillfällen i den öppna marknaden. Det är icke praktiskt möjligt att inom kommunen för någon längre tid bedriva allmänna arbeten i nuvarande omfattning. Problemet kan inte heller lösas enbart med arbetsförmedlande åtgärder. Detta belyses av verksamheten vid arbetsförmedlingen. Antalet arbetsökande steg från 1 366 år 1953 till 2 093 år 1954. Antalet arbetsanvisningar steg samtidigt från 735 till 951. Arbetsförmedlingen har gjort värdefulla insatser, men dessa måste kompletteras med direkt sysselsättningsbefrämjande åtgärder inom kommunen.

Länsstyrelsen i Norrbottens län tillstyrker, att medel ställes till domänverkets förfogande på sätt utredningen föreslagit och anför i huvudsak följande.

Med tillfredsställelse konstaterar länsstyrelsen, att utredningens undersökningar lett till att statens skogsindustrier nu förvärvat Törefors aktiebolag och under innevarande vinter håller sågverket i Töre i gång. Genom förvärvet och de på utredningens förslag redan genomförda åtgärderna har möjligheter skapats att lösa Törebygdens sysselsättningsfrågor. Utredningen synes visa, att förutsättningar bör finnas att i Töre driva en skogsindustriell rörelse i någon form. Med hänsyn till de svårbemästrade sysselsättningsproblemen i Töre måste det enligt länsstyrelsen för bygdens framtid anses ofrånkomligt, att en reindustrialisering genomföres efter i stort sett de riktlinjer, som utredningen förordat i sina betänkanden.

Departementschefen

Sysselsättningen inom Töre kommun i Norrbottens län har under flera år varit synnerligen ojämn och tidvis har en besvärande arbetslöshet förelagat. Orsaken härtill har främst varit det ovissa läge, i vilken den största industrien i kommunen, Törefors aktiebolag, som bedrivit sågverksrörelse

och wallboardfabrikation, under flera år befunnit sig. Bolaget har icke kunnat hålla sin arbetsstyrka fullt sysselsatt, särskilt på grund av svårigheten att få råvara i tillräcklig mängd. Härtill kommer emellertid, att bolaget har haft att kämpa med betalningssvårigheter och att dess tekniska utrustning är i behov av en omfattande och kostsam modernisering. Med hänsyn till dessa omständigheter meddelade bolaget i mars 1953, att driften vid dess sågverk och wallboardfabrik skulle komma att upphöra vid årsskiftet 1953/54. Då det var uppenbart, att nedläggandet av driften vid bolagets anläggningar skulle ställa befolkningen i Töre kommun i en svår belägenhet, talade starka skäl för ett ingripande från det allmännas sida för att trygga sysselsättningen för kommunens arbetsföra innevånare. Frågan om på vilket sätt ingripandet borde ske, har nu varit föremål för närmare överväganden inom Töreutredningen.

Av den föregående redogörelsen, till vilken jag torde få hänvisa, framgår att utredningen successivt framlagt förslag till åtgärder för att dels tillfälligt mildra sysselsättningssvårigheterna i Töre kommun, dels tillföra kommunen ny permanent industriell verksamhet, delvis oberoende av skogen såsom råvarubas. Förslagen har föranlett beslut av Kungl. Maj:t i huvudsaklig överensstämmelse med vad utredningen förordat. Sålunda har med statens stöd två företag inom kommunen väsentligt utvidgat sin produktion och kommer efter pågående utbyggnad att öka antalet anställda med ett hundratal man. Vidare har genom tillskott av medel ur reservationsanslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. driften vid bolagets sågverk kunnat hållas i gång i viss utsträckning.

Genom de sålunda vidtagna åtgärderna har man emellertid icke löst frågan om beredande av varaktig sysselsättning åt den arbetskraft, som friställts genom att driften vid Törefors aktiebolag i huvudsak upphört och som icke kunnat beredas permanent arbete inom kommunen eller i dess närhet. I sitt sista betänkande har utredningen därför behandlat det i utredningens direktiv omnämnda uppslaget, att Aktiebolaget Statens skogsindustrier skulle driva ett företag inom Töre kommun. Utredningen har därvid konstaterat, att det för att mera varaktigt kunna lösa sysselsättningsfrågan och därmed sammanhängande problem inom kommunen utöver redan vidtagna åtgärder erfordras, att ytterligare industriell verksamhet anordnas. Efter förhandlingar med styrelsen för statens skogsindustrier samt efter övervägande av olika alternativ har utredningen funnit, att förutsättningar bör finnas för statens skogsindustrier att i Töre driva skogsindustriell rörelse i någon form med sådan omfattning, att den skulle bereda sysselsättning åt större delen av den arbetskraft, som friställts vid nedläggandet av driften vid Törefors aktiebolag. Utredningen har därvid närmast förordat uppförandet av en fabrik för tillverkning av porös wallboard. Såsom önskvärt har framhållits, att den blivande fabriken kan börja uppföras under senare delen av år 1955.

Genom köpekontrakt den 30 oktober 1954 har statens skogsindustrier för en köpeskilling av 1 089 200 kronor förvärvat samtliga aktier i Törefors ak-

tiebolag ävensom övertagit en fordran å bolaget. Av köpeskillingen belöper 861 862 kronor på aktierna. Tillträde har ägt rum den 1 november 1954.

Förvärvet av aktierna i Törefors aktiebolag har förestavats av att det ur allmänt intresse ansetts nödvändigt att vidtaga åtgärder för att bereda varaktig sysselsättning åt sådan arbetskraft, som friställts genom att driften vid bolagets anläggningar nedlagts. Statens skogsindustrier har emellertid funnit sig icke kunna omedelbart efter förvärvet anlägga en industri i Töre utan har ansett, att denna fråga bör ytterligare utredas och slutgiltigt aktualiseras först sedan ännu någon tid förflutit. Enligt inhämtade upplysningar har det för förvärvet erforderliga kapitalet icke annat än förskottsvis kunnat ställas till förfogande ur domänfonden. Vid nu angivna förhållanden torde på sätt utredningen föreslagit medel för ändamålet böra anvisas genom anslag å riksstaten. Jag föreslår alltså, att ett investeringsanslag av 850 000 kronor skall anvisas å kapitalbudgeten under Statens affärsverksfonder: Domänverket: Rörelsekapital för domänverket. Då omedelbart behov av medlen föreligger, torde anvisningar böra äga rum å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55.

Sedan statens skogsindustrier närmare övertägt frågan om den fortsatta verksamheten i Töre, torde jag — därest medverkan från statens sida påkallas — få underställa frågan härom Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning.

Vad härefter angår statens skogsindustriers inköp av aktierna i Aktiebolaget Äry manufakturverk framgår av vad som upplysts i ärendet, att förvärvet föranletts bland annat därav, att det ur statens intressen ansetts lämpligt att bli i tillfälle att göra den insats i utbyggnaden av skogsindustrien i södra Sverige, som förhållandena synes komma att kräva. Den skogsindustriella rörelsen i Äryd grundas och måste även i fortsättningen huvudsakligen grundas på virke från enskilda skogar. Enär statens skogsindustrier bildats med huvudsakligt syfte att förädla virke från statens skogar, skulle emellertid förvärvet av Äry manufakturverk innebära en viss utvidgning av den avsedda råvarubasen för statens skogsindustriers verksamhet. Med hänsyn härtill synes frågan böra underställas riksdagen.

Därest riksdagen icke har något att erinra mot nyssnämnda förvärv, bör Ärybolagets skogsfastigheter i enlighet med vad som överenskommits mellan domänstyrelsen och statens skogsindustrier överlätas till domänverket. Den av domänstyrelsen efter värdering föreslagna köpeskillingen av 1 800 000 kronor synes därvid böra godtagas. Förvärvet bör bestridas av tillgängliga medel i domänverkets markinköpsfond.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

- 1) att till *Rörelsekapital för domänverket* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1954/55 under kapitalbudgeten, Statens affärsverksfonder: Domänverket, anvisa ett investeringsanslag av 850 000 kronor;

Kungl. Maj:ts proposition nr 60

2) att medgiva, att Aktiebolaget Statens skogsindustrier må i överensstämmelse med vad jag förut angivit förvärva aktierna i Aktiebolaget Åry manufakturverk.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Ulla B. Silén